

**05.04.2020 Tarihinde Diyarbakır 4 Nolu
Cezaevinde Kötü Muamele ve İşkence
Yapıldığı İddialarına İlişkin İnceleme ve
Araştırma Raporu**

5 Haziran 2020

 @inisiyatifAmed

 @inisiyatifAmed

 @inisiyatifamed

HAKE
inisiyatifi
Diyarbakır
Temsilciliği

05.04.2020 Tarihinde Diyarbakır 4 Nolu Cezaevinde Kötü Muamele ve İşkence Yapıldığı İddialarına İlişkin İnceleme ve Araştırma Raporu

Yayın Tarihi: 05.06.2020

Hak İnisiyatifi Derneği Diyarbakır Temsilciliği

Adres: Yenişehir Mahallesi Lise Cad. 2.Sok. Aktaş 3 Apt. Daire No:2, 21100

Yenişehir/Diyarbakır

Hazırlayanlar: Derya Tanrıverdi, Abdurrahim Ay, Şeyhmus Özbekli

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
GİRİŞ	1
1. İDDİALAR.....	2
2. MAHPUSLARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER.....	2
2.1. Yunus GÜNEŞ	2
2.2. Muhammed Nur AK.....	3
2.3. Rıdvan NEYLÜFER.....	4
2.4. İdris AYIŞ	5
3. DİYARBAKIR CUMHURİYET BAŞSAVCISI İLE İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE İDDİALARI HAKKINDA YAPILAN GÖRÜŞME.....	6
4. İDDİLARA KONU FİİLER İLE İLGİLİ ULUSAL MEVZUAT İNCELEMESİ	9
4.1. Anayasa	9
4.2. Türk Ceza Kanunu.....	9
4.3. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	9
4.4. İnfaz Hakimliği Kanunu	10
5. TARAF OLUNAN ULUSLARARASI MEVZUAT/ANLAŞMALAR İNCELEMESİ.....	10
5.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	11
5.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	11
5.3. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi	11
5.4. İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi	11
6. HEYETİN GÖZLEMLERİ VE DEĞERLENDİRMELERİ	11
7. TALEPLER.....	12
8. KANAAT VE SONUÇ	13

GİRİŞ

04.04.2020 tarihinde Batman M Tipi Cezaevinde bazı tutuklu ve hükümlülerin son çıkan infaz düzenlemelerinin kendilerini kapsamaması nedeniyle isyan çıkardıkları ve akabinde Diyarbakır 4 Nolu T Tipi cezaevine nakil edildikleri basına yansımıştır.

Nakil sonrası nakledilen hükümlülerden bazılarının aileleri tarafından HAK İnisyatifi Diyarbakır Temsilciliğine başvuru yapılarak nakil esnasında tutuklu ve hükümlülere kötü muamele edildiği, nakledildikleri cezaevi koşullarının yetersiz olduğu ve ciddi sorunlar barındırdığı bilgisi tarafımıza iletilmiştir.

Konu ile ilgili olarak 05.05.2020 tarihinde basına yazılı ve görsel medyaya düşen haberlere göre Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ***“Bazı basın yayın kuruluşlarında ve sosyal medyada Diyarbakır T Tipi cezaevinde bazı tutuklu ve hükümlülerin şiddete maruz kaldığına yönelik iddiaların yer alması üzerine kamuoyunu doğru bilgilendirme ihtiyacı doğmuştur. Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’ndan 04 Nisan 2020 tarihinde güvenlik ve asayiş nedeniyle Diyarbakır 4 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 429 hükümlü ve tutuklu nakledilmiştir. Bu hükümlü ve tutukluların kuruma kabulleri mevzuat çerçevesinde üst aramaları yapılarak, görevli doktorlar tarafından sağlık muayenelerinden geçirilmek suretiyle gerçekleştirilmiştir. Hükümlü ve tutukluların üst aramaları ve kurumdaki koşullarına konulmaları sırasında ve sonrasında kendilerine yönelik herhangi bir şiddet veya kötü muamelede bulunulması söz konusu değildir. İşkence iddiaları asılsızdır. Konuyla ilgili yapılan haber ve sosyal medya paylaşımları, kamuoyunu yanıltmaya ve yönlendirmeye yönelik, art niyetli, gerçek dışı paylaşımlardır. Kamuoyunun bilgisine saygıyla sunulur.”*** şeklinde açıklama yapıldığı yer almıştır.

Söz konusu durumun yerinde araştırılıp, gözlenmesi ve ilgili kişiler ile görüşmeler yapmak amacıyla derneğimiz tarafından 08.05.2020 tarihinde hükümlü Yunus GÜNEŞ, 12.05.2020 tarihinde mahkûmlar Muhammed Nur AK, İdris AYIŞ ve Rıdvan NEYLÜFER ile görüşmeler yapılmıştır. Her ne kadar ilgili kurumun cezaevi yetkilileri ile görüşülmek istenmiş ise de ilk görüşme talebinde sözlü olarak “yetkililerin müsait olmadıklarını” ikinci talebimizde ise yine sözlü olarak “yetkili kişilerin kurumda olmadığı” hususu tarafımıza iletiğinden yetkili kişiler ile görüşmeler gerçekleştirilememiştir.

1. İDDİALAR

1. Nakil esnasında ve kabul süresince tutuklu ve hükümlerin darp edildiği,
2. Nakil sonrası kişisel eşyaların çoğunun verilmediği, verilenlerin ise kullanılamaz halde verildiği,
3. Mahpusların kıyafetlerinin sadece iç çamaşır kalacak şekilde uzun bir mesafe (X ray cihazına kadar) elbiseleri taşıtılarak yürütüldükleri bütün bu işlemler sırasında cezaevi görevlileri tarafından keyfi darp ve cebire maruz kaldıkları ve bu suretle kötü muamele yapıldığı,
4. Mahkûm haklarından şikâyet ve görüşme haklarının ihlal edildiği,
5. Nakil tarihinden sonraki bir tarihte (08.05.2020) darp ve cebir iddiaları,
6. Mahkûmların temel haklarından olan sağlık ve tedavi haklarının ihlal edildiği iddiaları.

2. MAHPUSLARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER

Bu rapor çalışmasına konu olan işkence iddiaları hakkında olay gününde mahpus olan Yunus GÜNEŞ, Muhammed Nur AK, Rıdvan NEYLÜFER ve İdris AYIŞ'la görüşmeler yapılmıştır. Görüşülen mahpusların ifadeleri aşağıda verilmiştir.

2.1. Yunus GÜNEŞ

Hükümlü Yunus GÜNEŞ ile 08.05.2020 yapılan görüşmede;

Batman M Tipi cezaevinde 04.04.2020 tarihinde bazı tutuklu ve hükümlülerin isyan çıkardığını, kendisinin tek kişilik odada kaldığını, olay günü sadece sesler duyduğunu, isyana müdahale bittikten sonra cezaevi görevlileri tarafından yanına gelindiğini, eşyalarının toplamasını, nakil edileceği bilgisi verildiğini ve hiçbir şekilde isyana dâhil olmadığını, bu durumun Batman Cezaevi personeli tarafından bilindiğini fakat diğer tutuklu ve hükümlüler ile birlikte Diyarbakır 4 No'lu Cezaevine nakil edildiğini belirtmiştir. Mahkûm, 05.04.2020 tarihinde 12 kişiliyle beraber sabah saat 06.10 ring aracıyla Diyarbakır doğru yola çıktığını, kendisinin bulunduğu ring aracı dışında yaklaşık 400 kişinin de başka ring araçları ile nakledildiği belirtmiştir.

Diyarbakır'a sabah erken saatlerinde geldiği kampüs girişinde araçların durduğunu mahkûmların tek tek dışarı çıkarıldığı ve iki sıra halinde jandarmanın koridor oluşturduğunu, mahkûmların elleri arkadan kelepçeli ve başları eğdirilerek çıkarıldıklarının ve jandarma tarafından oluşturulan koridor boyunca darp edilerek ilerletildiklerinin, ring aracında yolculuk boyunca herhangi müdahale olmadığını, jandarma tarafından oluşturulan koridora teslim edilmeden önce Batman'dan kendilerini getiren cezaevi personeli görüşülen şahsın

isyana katılmadığı belirtildiği için koridorda kendisine kötü muamele edilmediğini belirtmiştir. Akabinde cezaevi mahkûm kabul bölümüne getirildiklerini, burada cezaevi görevlileri tarafından tutuklu ve hükümlülerin iç çamaşırı dışındaki tüm elbiselerini çıkartmaları istendiğini, arkaları dönük şekilde bekletildiğini, çıkartmayı istemeyenlere ağır müdahalelerde bulunduğu, mahkûmların bu sırada cop, tekme, tokat ile de darp edildiğini, elbiselerini çıkaran mahkûmların elbiselerini X-RAY cihazına kadar bu şekilde elbiseleri taşıttıklarını, mahkûmlar koşullara alınana kadar bu şekilde bekletildiğini, burada kendisine cezaevi görevlileri tarafından müdahale edildiğini, ayaklarına ve sırtına cop darbesi aldığını, bazı mahkûmların dişlerinin kırıldığını, yüzlerinden ve kafalarından yara aldıklarını fakat geldiklerinden beri 35 gün geçmiş olmasına rağmen revire hiç çıkarılmadıklarını bu yüzden darp raporu alamadıklarını, getirildiği odanın çok kirli ve tozlu olduğunu, temizlik malzemesi istemesine rağmen verilmediğini, 15 gün boyunca çöp poşeti üzerinde namaz kılmak zorunda kaldığını, nakilden yaklaşık 15 gün sonra avukat görüşüne çıktığında bile hala koridorlarda kan izlerinin olduğunu ifade etmiştir. Konuya ilişkin olarak Cumhuriyet Başsavcılığına ve Bakanlığa kendisi dâhil birkaç mahkûmun dilekçe yazdığını fakat dilekçelerin cezaevinden çıkış yapıp yapmadıklarına dair endişelerinin olduğunu belirtmiştir.

Ayrıca nakilden sonra yaklaşık 15 gün boyunca kişisel eşyaları ve elbiselerinin kendilerine verilmediğini, 15 gün boyunca aynı elbise ile kaldığını, mahkûmların tüm elbiselerinin havalandırmaya bırakıldığını ve günlerce yağmurda bekletildiğini, ayrıca bütün elbiselerin ayrı ayrı paketlenmiş olmasına rağmen hepsinin karıştırıldığını, birden fazla talep etmesine rağmen sadece elbiselerinin verildiğini fakat elbiselerin kullanılmaz halde olduklarını ve buzdolabı, televizyon, tespih, saat, ajandalarını, fotoğraf albümleri, defter ve kitaplar gibi çoğu eşyalarının hala teslim edilmediğini aktarmıştır. Yine nakilden sonra ilk 2 hafta hiçbir şekilde telefon ve normal görüşe çıkartılmadıklarını, iki haftadan sonra 20 dakika olan telefon görüşme hakkının sadece 10 dakikasını kullanabildiklerini ifade etmiştir.

Söylediklerinin teyidi amacıyla nakil edildikleri gün olan 05.04.2020 tarih ve saat 7.10'dan itibaren güvenlik kayıtları incelendiğinde doğruluğu ortaya çıkacağını ifade etmiştir.

2.2. Muhammed Nur AK

Hükümlü Muhammed Nur AK ile 12.05.2020 tarihinde cezaevinde yapılan görüşmede; Batman M tipinde 04.04.2020 tarihinde bazı tutuklu ve hükümlülerin isyan çıkardığını, isyanın aynı gün saat 17.00 itibari ile başladığını, saat gece 23.00 civarında isyana müdahalenin bittiğini, tüm tutuklu ve hükümlülerin avluda birkaç saat bekletildiğini, akabinde yarın Diyarbakır'a nakil edileceklerinin bildirildiğini ve eşyalarını toplamaları için koşullarına gönderildiklerini, o gece eşyalarını toplayıp üzerlerine isimlerini yazdıklarını

sonrasında sabahın erken saatlerinde gruplar halinde ring araçları ile Diyarbakır'a doğru hareket ettiklerini, Batman cezaevinde ve ring aracında herhangi bir kötü muameleye maruz kalmadığını, ring aracına bindirilmeden evvel ellerinin arkadan kelepçelendiğini aktarmıştır.

Diyarbakır'a vardıklarında cezaevi kampüs girişinde araçların durduğunu mahkûmların tek tek dışarı çıkarıldığı ve iki sıra halinde jandarmanın koridor oluşturduğunu, mahkûmların elleri arkadan kelepçeli ve başları eğdirilerek çıkarıldıklarının ve jandarma tarafından oluşturulan koridor boyunca darp edilerek ilerletildiklerinin, akabinde mahkûm kabul bölümüne getirildiklerini burada sadece iç çamaşırları kalacak şekilde soyunmalarını istediklerini ve hiçbir şekilde doğrulmalarına izin verilmediği, yarı eğik pozisyonda hareket ettiklerini, bu sırada kendisi ve diğer mahkûmların cezaevi görevleri tarafından coplarla darp edildiklerini, elbiselerini çıkaran mahkûmların elbiselerini X-RAY cihazına kadar bu şekilde taşıttıklarını, mahkûmlar koşullara alınana kadar bu şekilde bekletildiğini, kendisine burada sırtında ve kolunda copların isabet ettiğini fakat geldikleri günden beri revir olmadığı için darp raporu alamadığını, hatta kimsenin darp raporu alamaması için diğer hastaların da revire çıkarılmadığını, beraber kaldığı bir mahkûmun ayağında platin olması nedeniyle iltihaplanma olduğunu ama onun da çıkarılmadığını, kötü muamelenin halen devam ettiğini, kişisel eşya ve elbiselerin çoğunun verilmediğini, 15 gün aynı elbiseleri kullandıklarını, Batman'da eşyaları ayrı ayrı paketlenmediği halde burada tüm eşyalar birbirine karıştırıldığını ve kullanamaz halde alabildiklerini, duruma ilişkin şikâyet dilekçesi verdiklerini fakat işleme alınıp alınmadığından emin olmadıklarını, ilk 2 hafta aileleri ile görüştürülmediklerini, telefon görüşmesine ya da kargo teslimine gittikleri vakit yüzlerini duvara dönük bir şekilde başlarını kaldırmadan götürüldüğünü ifade etmiştir.

2.3. Rıdvan NEYLÜFER

Hükümlü Rıdvan NEYLÜFER ile 12.05.2020 tarihinde cezaevinde yapılan görüşmede; Batman M Tipi Cezaevinde 04.04.2020 tarihinde bazı tutuklu ve hükümlülerin isyan çıkardığını, isyanın aynı gün saat 17.00 itibari ile başladığını, saat gece 23.00 isyana müdahalenin bittiğini, tüm tutuklu ve hükümlülerin avluda birkaç saat bekletildiğini, akabinde yarın Diyarbakır'a nakil edileceklerinin bildirildiğini ve eşyalarını toplamaları için koşullarına gönderildiklerini, o gece eşyalarını toplayıp üzerlerine isimlerini yazdıklarını sonrasında sabahın erken saatlerinde gruplar halinde ring araçlarına bindirilip gönderildikleri ilk 3 ring aracı nakli esnasında savcının cezaevinde bulunmasından dolayı herhangi bir kötü müdahale görmediğini fakat sonrasında kendisinin olduğu grubun zamanı geldiğinde savcının olmamasından kaynaklı ring aracına dövülerek bindirildiklerini, kendisinin kaburgasından darbe aldığını, bu şekilde elleri arkadan kelepçeli yaralı vaziyette

ring aracına bindiğini, Batman'dan kendisinin de içinde olduğu ring aracının sabah saat 09.00 civarı yola çıktığını, Diyarbakır'a geldikleri vakit diğer mahkûmların işlemleri devam ediliyor denilerek 4 saatten fazla ring aracında bekletildiğini, 4 saatten sonra mahkûmların tek tek dışarı çıkarıldığı ve iki sıra halinde jandarmanın koridor oluşturduğunu, mahkûmların elleri arkadan kelepçeli ve başları eğdirilerek çıkarıldıklarını ve jandarma tarafından oluşturulan koridor boyunca darp edilerek ilerletildiklerini, akabinde mahkûm kabul bölümüne getirildiklerini burada sadece iç çamaşırları kalacak şekilde soyunmalarını istediklerini ve hiçbir şekilde doğrulmalarına izin verilmediğini, yarı eğik pozisyonda hareket ettiklerini, bu sırada kendisi ve diğer mahkûmların coplarla cezaevi görevlileri tarafından darp ediklerini, elbiselerini çıkaran mahkûmların X-RAY cihazına kadar elbiseleri bu şekilde taşımak zorunda bırakıldığını ve koğuşlara alınana kadar bu şekilde bekletildiğini, kendisine burada Batman'da aldığı darbeleri gösterdiği için çok müdahale edilmediğini, fakat geldikleri günden beri revir olmadığı için darp raporu alamadığını yine 16 gündür sebepsiz yere hücreye atıldığını, 15 gündür aynı elbiseleri kullandıklarını, Batman'da eşyaları ayrı ayrı paketlenildiği halde burada tüm eşyalar birbirine karıştırıldığını ve kullanamaz halde alabildiklerini, duruma ilişkin şikâyet dilekçesi verdiklerini fakat işleme alınıp alınmadığından emin olmadıklarını, ilk 2 hafta aileleri ile görüştürülmediklerini, telefon görüşmesine ya da kargo teslimine gittikleri vakit yüzlerini duvara dönük bir şekilde başlarını kaldırmadan götürüldüğünü ifade etmiştir

2.4.İdris AYIŞ

Hükümlü İdris AYIŞ ile 12.05.2020 tarihinde cezaevinde yapılan görüşmede;

Batman M tipinde 04.04.2020 tarihinde bazı tutuklu ve hükümlülerin isyan çıkardığını, isyanın aynı gün saat 17.00 itibari ile başladığını saat gece 23.00 isyana müdahalenin bittiğini tüm tutuklu ve hükümlülerin avluda birkaç saat bekletildiğini akabinde yarın Diyarbakır'a nakil edileceklerinin bildirildiğini ve eşyalarını toplamaları için koğuşlarına gönderildiklerini, o gece eşyalarını toplayıp üzerlerine isimlerini yazdıklarını sonrasında sabahın erken saatlerinde gruplar halinde ring araçları ile Diyarbakır'a doğru hareket ettiklerini, Batman cezaevinde ve ring aracında herhangi bir kötü muameleye maruz kalmadığını, ring aracına bindirilmeden evvel ellerinin arkadan kelepçelendiğini, Diyarbakır'a vardıklarında cezaevi kampüs girişinde araçların durduğunu mahkûmların tek tek dışarı çıkarıldığı ve iki sıra halinde jandarmanın koridor oluşturduğunu, mahkûmların elleri arkadan kelepçeli ve başları eğdirilerek çıkarıldıklarını ve jandarma tarafından oluşturulan koridor boyunca darp edilerek ilerletildiklerini, akabinde mahkûm kabul bölümüne getirildiklerini burada sadece iç çamaşırları kalacak şekilde soyunmaları istendiğini ve hiçbir şekilde doğrulmalarına izin verilmediği, yarı eğik pozisyonda hareket ettiklerini, bu sırada kendisi ve diğer mahkûmlara

coplar ile cezaevi görevlileri tarafından darp edildiklerini, elbiselerini çıkararak mahkûmların elbiselerini X-RAY cihazına kadar bu şekilde elbiseleri taşıttıklarını, mahkûmlar koğuşlara alınana kadar bu şekilde bekletildiğini, burada sırtına ve kolunda copların isabet ettiğini fakat geldikleri günden beri revir olmadığı için darp raporu alamadığını, aynı muamelenin halen devam ettiğini kendisi 08.05.2020 tarihinde kargo bölümüne çıkarıldığı zaman yine darp edildiğinin o günün kamera kayıtları incelendiğinde saat 12.00 ile 13.00 arası kargo bölümünde cezaevinde kendilerine yıkım ekibi diyen bir grup cezaevi görevlisinin ağır müdahalesine maruz kaldığının görüleceğini, söz konusu yıkım ekibinin başında İlker isimli bir görevlinin olduğunu, yaptıklarının kanunlara aykırı olduğunu dile getirdikleri zaman kanunların burada kendileri olduğunu ve ağır küfür ve hakaretler ettiklerini, 15 güne aynı elbiseleri kullandıklarını, Batman'da eşyaları ayrı ayrı paketlenmediği halde burada tüm eşyalar birbirine karıştırıldığını ve kullanılmaz halde alabildiklerini, duruma ilişkin şikâyet dilekçesi verdiklerini fakat işleme alınıp alınmadığından emin olmadıklarını, ilk 2 hafta aileleri ile görüştürülmediklerini, telefon görüşmesine ya da kargo teslimine gittikleri vakit yüzlerini duvara dönük bir şekilde başlarını kaldırmadan götürüldüğünü ifade etmiştir.”

3. DİYARBAKIR CUMHURİYET BAŞSAVCISI İLE İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE İDDİALARI HAKKINDA YAPILAN GÖRÜŞME

02.06.2020 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcısı Ahmet YAVUZ ile heyetimiz arasında 05.04.2020 tarihinde Batman cezaevinden Diyarbakır 4 Nolu T tipi kapalı cezaevine nakil sırasında yaşandığı iddia edilen işkence ve kötü muamele iddialarına ilişkin görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmede derneğe yapılan başvurular sonrasında cezaevinde tutuklu veya hükümlü olarak bulunan başvuru sahipleri ile görüşme yaptığımız esnada iddia ettikleri hak ihlalleri ile görüşmeye gitme esnasında dernek avukatlarımızın gözlemlediği eksiklikler üzerine görüşme gerçekleştirilmiştir.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcısı tarafından iddialara verilen cevaplar aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

1. Nakil esnasında yaşandığı iddia edilen kötü muamele ve işkence iddialarına ilişkin 2020/18835 esas sayılı soruşturma başlatıldığını, soruşturma kapsamında tüm kamera kayıtlarının titizlikle incelendiğini, görüntüleri bizzat kendisinin de incelediğini dile getirmiştir. Konuya ilişkin detaylı ve kapsamlı bilirkişi raporu alındığı, herhangi bir kötü muamele ve işkence emaresi bulunmadığından ve aldırılan raporun sonucunda işkence iddialarının gerçek olmadığı durumunun ortaya çıkmasından ötürü soruşturma dosyasında takipsizlik kararı verildiğini belirtilmiştir. İlk kabul esnasında 439

mahkumun sağlık kontrolünden geçtiğini 16 mahkumun darp raporunu aldıklarını ve alınan rapordaki bahse konu işkence-kötü muamele hususlarının ise Batman Cezaevinde yaşanan isyanı bastırma esnasında gerçekleşen arbede de yaşandığını, kasti bir işkence vakasının olmadığını, bu olaylara ilişkin Batman Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütölmekte olan soruşturmaların mevcut olduğu hususlarını belirtmiştir.

2. Bazı tutuklu ve hükümlülerin sadece iç çamaşırı ile olduğu iddiasının gerekçesinin ise Batman Cezaevi'nden bu şekilde nakil edilmelerinden kaynaklı olduğunu, Diyarbakır cezaevinde soyulmalarının söz konusu olmadığını belirtmiştir.
3. Nakil sürecinin ani bir şekilde gerçekleştiği, nakil yapılan Diyarbakır 4 No'lu kapalı cezaevinin tam anlamıyla tamamlanmadan mahkûmları kabul ettiklerini, bir kısım bölümlerin o anda dahi inşaat halinde olduğunu, kimi odaların kirli olduğunu, bu nedenle birtakım eksiklilerin yaşandığını fakat bu eksikliklerin nakilden sonra 1 ay içinde tamamlandığını, şu aşamada herhangi bir eksikliğin olmadığını belirtmiştir.
4. Tüm mahkûmların Diyarbakır 4 No'lu cezaevine kabul esnasında doktor muayenelerin yapıldığını, ayrıca revire haftada 2 defa doktor geldiğini, talep eden mahkûmun revire çıkarıldığını, başvuruculardan mahkûm Yunus Güneş'in 6 defa muayene olduğunun kayıtlarda mevcut olduğunu, raporda geçen diğer mahkûmlarının istendiği takdirde kayıtlardan ulaşılabileceği, revire çıkarılmama durumunun olmadığını revire çıkarılma yok ise talep olmamıştır" şeklinde beyanda bulunulmuştur.
5. Başvurucuların iddialarından olan "İlker" isimli Cezaevi personelinin başında olduğu ve kendilerine "yıkım ekibi" adını verdikleri ve mahkumların bir kısmına işkence – hakaret ve tehdit suçlarını alenen işlediğini iddiasına ise; yapılan soruşturma da böyle bir hususa rastlanmadığını, hemen orada cezaevi savcısını arayarak bu olayla bizzat ilgilenmesini bahse konu isimde bir personelin olup olmadığını var ise bahse konu iddialardaki suçları işleyip işlemediği hususunda bir soruşturma başlatması talimatını vererek, böyle bir iddianın gerçek ise failinin/faillerinin ortaya çıkarılacağı hususunu da tarafımıza iletmiştir.
6. Mahkûmlarının eşyalarının geç tesliminin kendilerinden kaynaklı olmadığını, Batman Cezaevinde eşyaların nakilden günler sonra geldiğini, eşyaların havalandırmada yağmur altında bekletilmesi durumunun söz konusu olmadığını, tüm gönderilen eşyaların sahiplerine verildiği, eksik olan eşyaların kendilerine gönderilmemesi nedeniyle teslim edilmediğini, sadece covid-19 kapsamında Bilim Kurulu'nun tavsiyesi doğrultusunda rutin bir şekilde cezaevi dışından gelen ve ne tür bir madde olduğuna dahi bakılmaksızın

spor salonu benzeri bir alanda üzerinde virüs olabilme ihtimaline binaen 14 gün bekletildiğini, bu usulü alınan bir bütün halde gelen bütün eşyalar için rutin olarak uyguladıklarını belirtmiştir. Halen eksik bir malzeme mevcutsa dahi bu durumun kendilerinden değil Batman Cezaevinden kaynaklandığını belirtmiştir.

7. Mahkûmların aileleri ile geç iletişim kurması iddiasına ise; bahse konu durumun ortaya çıkmasındaki sebebinin Batman Cezaevinden gelen bilgiler doğrultusunda işlem yaptıklarını ve kişilerin UYAP üzerinden aile iletişim bilgilerinin geç iletildiğini ve örnek olarak başvuruclardan Yunus Güneş'in 05.04.2020 tarihinde gelmesine rağmen bilgilerinin geldiği tarih olan 22.04.2020 tarihinde kullanılmış olduğunu, bu durumun kendilerinden kaynaklı olmadığını ve telefon görüşmelerinin süre yönüyle kısıtlanması iddiasının da gerçeği yansıtmadığını belirtmiştir.
8. Cezaevinde 3 tane cezaevi savcısının bulunduğunu, tüm şikayetlerin görevli savcılar tarafından incelenip gereğinin yapılması, mahkûm Yunus Güneş'in verdiği dilekçelerin akıbetini merak ettiği hususunu dile getirmemizde ise mahkûmun 7 adet dilekçesinin işleme alındığını ve tüm şikayet dilekçelerinin aynı gün havaleli olarak infaz savcılığına iletildiğini ve bu dilekçelerin evrakların havale numaralarının talep halinde de kendilerine iletilebileceğini belirtmiştir. Ayrıca her mahkûmun dilekçe verilmesi ve taleplerinin iletilmesi adına cezaevi savcılarıyla her gün görüşebildiklerini ve halihazırda mahkûmlarında bizzat cezaevi savcılarıyla görüştiklerini belirtmiştir.
9. Yemek aksaklığı yaşanmaması için dışarıdan ilk günlerde yemek ihtiyacının dahi ivedilikle karşılandığını belirtmiştir.
10. Cezaevine ziyaret için giden avukatımızın gözlemleri ile fark ettiği ve eksik gördüğümüz bir kısım hususları dile getirdiğimizde ise; Covid-19 kapsamında alınan bütün tedbirlerin Bilim Kurulu'nun tavsiye niteliğindeki kararları doğrultusunda aldıklarını, ancak cezaevinin henüz kısmen inşaat halinde olmasından ötürü eksikliklerin bulunduğunu bu durumun ise geçen bir aylık süreçte giderildiğini ve şu anda cezaevinin bir eksikliğin bulunmayarak gerek hijyenik yönden gerekte bütün ihtiyaçlar yönünden bir eksikliğin bulunmadığını, görüşme günü itibariyle Diyarbakır'da ki cezaevlerinde hiçbir mahkûmun Covid-19 pandemisine yakalanmadığını, idari izinde olan 3 cezaevi personelinin yakalandığını ancak 3 personeline tedavi süreçlerinin sağlıklı bir şekilde yapıldığını ve bu süreçte de işe başlamadıklarından ne mahkûmlar ne de personeller yönünden bir risk teşkil etmediğini belirtmiştir.

4. İDDİLARA KONU FİİLER İLE İLGİLİ ULUSAL MEVZUAT İNCELEMESİ

Bu başlık altında işkence iddialarına konu fiillerle ilgili ulusal mevzuat incelemesi yapılmıştır.

4.1. Anayasa

Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi Ve Manevi Varlığı

Madde 17/3

“Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”

4.2. Türk Ceza Kanunu

İşkence

Madde 94

“Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.”

Eziyet

Madde 96

“Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.”

Muhafızın Görevini Kötüye Kullanması

Madde 295

“Gözaltına alınan, tutuklu veya hükümlünün muhafaza veya nakli ile görevli kişilerin, görevlerinin gereklerine aykırı hareket etmeleri halinde, görevi kötüye kullanma suçuna ilişkin hükümler uygulanır.”

Görevi Kötüye Kullanma

Madde 257

“Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

4.3. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

Madde 2/2

“Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.”

Hükümlülerin Gözlem ve Sınıflandırılması

Madde 23/1

“Hükümlülerin kişisel özellikleri, bedensel, akli ve sağlık durumları, suç işlemeden önceki yaşamları, sosyal çevre ve ilişkileri, sanat ve meslek faaliyetleri, ahlâkî eğilimleri, suça bakış açıları, hükümlülük süreleri ve suç türleri belirlenerek, durumlarına uygun infaz kurumlarına ayrılmaları ve bunlara göre saptanacak infaz ve iyileştirme rejimi; gözlem, inceleme ve değerlendirme yöntemiyle çalışan gözlem ve sınıflandırma merkezlerinde veya kapalı ceza infaz kurumlarının bu hizmete ayrılan bölümlerinde yapılır. Hükümlüler, işledikleri suç tiplerine, gösterdikleri eğilimlere, tutum ve davranışları nedeniyle sıkı gözetim ve denetim altında bulundurulmaları gerekip gerekmediğine göre yüksek güvenliğin ceza infaz kurumlarına veya normal güvenliğin ceza infaz kurumlarına veya açık ceza infaz kurumlarına gönderilirler.”

Hükümlünün Muayene ve Tedavi İstekleri

Madde 71

“Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir.”

Nakiller

Madde 53/2

“Hükümlü nakilden önce aranır ve kurum hekimine, yoksa diğer bir resmî hekime muayene ettirilir; muayene sonucu yola çıkarılamayacağı anlaşılanlar, kurumun en üst amirince derhâl resmî bir sağlık kuruluşuna sevk edilir. Mazeretinin, biri hastalığın uzmanı olmak üzere en az iki uzman hekimin imzaladığı ve hastane başhekiminin onayladığı resmî rapor ile belgelenmesi hâlinde nakil, mazeret ortadan kalkıncaya kadar geri bırakılır ve durum Adalet Bakanlığına bildirilir.”

4.4. İnfaz Hakimliği Kanunu

İnfaz hâkimliğine şikâyet ve usulü

Madde 5

“Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlerin ya da Cumhuriyet savcısının ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin verdiği kararların kanun veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle bu karar, işlem veya faaliyetlerin öğrenildiği tarihten itibaren onbeş gün, herhalde yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurulabilir.”

5. TARAF OLUNAN ULUSLARARASI MEVZUAT/ANLAŞMALAR İNCELEMESİ

Bu başlık altında işkence iddialarına konu fillerle ilgili ulusal mevzuat incelemesi yapılmıştır.

5.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Madde 5

“Hiç kimseye işkence yapılamaz, zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz ve ceza verilemez.”

5.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Madde 3

İşkence Yasağı

“Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”

Madde 13

Etkili başvuru hakkı

“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir.”

5.3. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi

Madde 7

İşkence yasağı

“Hiç kimse işkenceye veya zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezaya maruz bırakılamaz. Ayrıca hiç kimse, serbest iradesi olmadan tıbbi veya bilimsel bir deneye tabi tutulamaz.”

5.4. İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi

İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nin bütün maddeleri işkence ve diğer kötü muameleler hakkında olduğu için sözleşmenin maddelerinden ayrıca alıntı yapma ihtiyacı duyulmamıştır.

6. HEYETİN GÖZLEMLERİ VE DEĞERLENDİRMELERİ

1. Rapor kapsamında görüşmelerin yapılabilmesi için cezaevine giriş, görüşme yerine ulaşım, görüşme yeri ve çıkış süresince yapılan incelemelerde Diyarbakır 4 Nolu T Tipi Cezaevi’nin yeni faaliyete geçtiğini, sistemlerinin tam oturtulmadığı, görevlilerin çoğunun yeni atanmış olmalarından kaynaklı tecrübesiz oldukları ve bunun bazı aksaklıklara ve usulsüzlüklere neden olduğu gözlemlenmiştir.
2. Cezaevi görevlilerinin ve mahkûmların maskesiz ve eldivensiz olduğu, görüşme yerlerinin hijyenik olmadığı ve bu suretle Covid -19 kapsamında alınan tedbirlerin

yetersiz olduğu, bu haliyle cezaevinde ortaya çıkabilecek bir vakada bir çok mahpus ve cezaevi çalışanının ciddi risk altında olduğu gözlemlenmiştir.

3. Cezaevine avukat olarak giren dernek yemizin görüşmeleri 1 saat, girişten ilgili mahpusların kaldığı binaya kadar gidiş gelişi ise 1 saatten fazla sürmüş, bu arada ulaşımın ringle yapıldığı, ringin beklendiğı srenin de 30 dakika civarında olduğu bu haliyle görüş imkânlarının zorlaştırılmış olması karşısında mahpuslarla birlikte ailelerinin de cezalandırılması neticesinin doğduğu görülmüştür.
4. Naklin 05.04.2020 tarihinde gerçekleşmiş olmasına rağmen 08.05.2020 tarihinde dahi mahpuslara kötü muamelenin devam ettirildiğı,
5. Mahpuslar ile yapılan görüşmede iddiaların kendi içinde tutarlı olduğu gözlemlenmiştir.

7. TALEPLER

1. Rapora konu iddialar nedeniyle Diyarbakır 4 Nolu T Tipi Cezaevinde 5 Nisan 2020 ve 8 Mayıs 2020 tarihleri arasındaki kamera kayıtlarının delil olarak muhafaza altına alınmasını,
2. İşkence ve kötü muamele iddiası nedeniyle İstanbul Protokolü ilkelerine dayalı olarak Adalet Bakanlığı tarafından idari soruşturma ve Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından cezai soruşturma başlatılarak başta “İlker” olarak adı bildirilen cezaevi çalışanı olmak üzere nakil sonrasında cezaevinde görevli tüm kişilerin ve mahpuslardan şikyeti ve görgü tanıklarının beyanları alınarak işkence, darp, cebir, kötü muamele ve görevi kötüye kullanma suçlarını işledikleri tespit edilen ve edilecek kişiler hakkında gerekli soruşturmaların etkin ve hızlı bir şekilde yürütülmesini,
3. İddiaların vahameti nedeniyle soruşturmanın selameti açısından ilgili cezaevinde nakil sonrasına görevli ve rapora konu iddialardaki eylemlerle ilgisi olduğundan şüphe edilen kişilerin açığa alınmalarını,
4. Rapora konu nakil olayı nedeniyle fiziksel veya psikolojik şiddete uğradığını beyan eden mahpusların gerekli muayene ve kontrolden geçirilerek şikyetlerinin alınmasını, mahpuslardan talep edenlere ve ihtiyacı olanlara gerekli tedavilerin sağlanmasını,
5. Rapora konu iddialar nedeniyle 05.05.2020 tarihinde yapılan açıklamanın da dikkate alınarak sorumlu ve yetkili kurum veya kurumlarca kamuoyunu bilgilendirici mahiyette açıklama yapılmasını ve benzer mahiyette olayların yaşanmaması adına ne gibi tedbirlerin alındığını açıklanmasını,
6. Mahpusların şikyetlerinin ve iletişim taleplerinin zamanında değerlendirilmeye alınıp alınmadığını denetleyen bir sistemin kurulmasını,

7. Ailelerin mahpuslarla yapacağı görüşleri eziyet olmaktan çıkaracak kolaylaştırıcı tedbirin alınması ve imkânların sağlanmasını talep ederiz.

8. KANAAT VE SONUÇ

Yukarıda ayrıntılı olarak yer verilen mahpus görüşmeleri ile araştırmacı ve rapor heyetinin değerlendirmeleri neticesinde başta Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Hakları Sözleşmesi, İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine, iç hukukta ise Anayasa, Türk Ceza Kanunu ve Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanuna muhalefet edildiği, iç hukuk ve uluslararası hukukta ittifakla korunan temel hak ve hürriyetlerden işkence ve kötü muameleye uğramama hakkının temel düzeyde ihlal edildiği kanaati oluşmuştur.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 53. maddesinin keyfi olarak uygulanmadığı, İnfaz Hâkimliği Kanununun, şikâyeti düzenleyen maddelerinde tanınan kanuni hakların kullanılmasına sistematik olarak engel olduğu, bu şikâyetlerden dolayı başvurulabilecek etkili bir iç hukuk yolunun bulunmadığı yine iddialar doğrultusunda tespit edilmiştir. Bunun yanında cezaevine görüş için gelen kişilerin ana girişten mahpusların bulunduğu binalara ulaşınca kadar çok fazla vakit geçirmek zorunda kaldığı bu haliyle mahpus ailelerinin cezalandırılmasını netice veren bir durum olarak değerlendirilmiştir.

Başvurucuların dile getirdiği iddialardan olan:

- a) Nakil esnasında ve kabul süresince tutuklu ve hükümlerin darp edildiği iddiasının Anayasanın 17/3, AİHS m.3, BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi m.5, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi m.7 ve genel olarak İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu'ndaki zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı muameleyi yasaklayan 2. Maddesi ve Türk Ceza Kanununun 94. maddesine aykırılık teşkil ettiği,
- b) Nakil sonrası kişisel eşyaların çoğunun uzun süre verilmediği, verilenlerin ise kullanılmaz halde olduğu iddiasının Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun nakli düzenleyen 53. ve 55. Maddelerine aykırılık teşkil ettiği,
- c) Cezaevi görevlilerinin ve idarecilerin iddialara konu diğer keyfi muamelelerin TCK m.257 ve 295'e kapsamında takibi şikâyete bağlı olmayan, suç sayılan fiillerden olduğu,

- d) Mahpus haklarından şikâyet ve görüşme haklarının ihlal edildiği iddiasındaki eylemin İnfaz Hâkimliği Kanununun, şikâyeti düzenleyen 5. Maddedeki hakkın kullanımının engellenmesi nedeniyle yine TCK m. 257 ve 295 kapsamında suç teşkil ettiği,
- e) Mahpusların temel haklarından olan sağlık ve tedavi haklarının ihlal edildiği iddiasındaki eylemlerin Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un muayene ve tedaviyi düzenleyen 71. Maddesindeki hakkı ihlal ettiği bu nedenle TCK m. 257 ve 295 kapsamında suç teşkil ettiği değerlendirilmiştir.
- f) Yeni benzer vakıaların yaşanmaması için yetkilileri yasal düzenlemeler yapmaya, mevcut yasal düzenlemelerin uygulaması için gerekli denetim mekanizmaları kurmaya ve toplumun hassas olduğu bu gibi ortak yaşam alanlarının ceza üstüne cezalandırma doğurmayacak düzenlemeler ve uygulamalar ile yönetilmesi gerektiğini belirtiyoruz.

